

İKTİSADİ VE MALİ OKURYAZARLIK ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

A STUDY ON ECONOMIC AND FISCAL LITERACY: THE CASE OF ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Erdoğan TEYYARE

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, BOLU, (erdoganteyyare@ibu.edu.tr)

Buket AYYILDIZ

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, BOLU, (buket-ayyildiz@hotmail.com)

Hüseyin DİRİCAN

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, BOLU, (hsyndrcn0528@hotmail.com)

Bediha Sultan ZIVALI

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, BOLU, (b.edia05@hotmail.com)

Betül RENKLİ

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, BOLU, (betul_355@hotmail.com)

ÖZ

Bireylerin iktisadi ve mali konulardaki bilgi düzeyleri, yaşadığımız dünyayı anlamada, bireysel ve toplumsal açıdan rasyonel kararlar alabilmesinde ve bireylerin karar verme süreçlerinde aktif bir rol alabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. İktisadi ve mali okuryazarlık düzeyinin artmasında hiç şüphe yok ki eğitimin rolü çok büyüktür. Bu amaçla çalışmada Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi çeşitli bölümlerinde eğitim gören öğrencilere yönelik bir araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmada analiz bulgularına göre İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin ekonomik ve mali okuryazarlık düzeylerinin iyi sayılabilecek, ortalamanın üstünde bir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca gruplar arası karşılaştırma yapıldığında, bölümler arası, akademik başarı düzeyi ve sınıf düzeyi açısından anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ekonomik okuryazarlık, Mali okuryazarlık, Vergi okuryazarlığı

ABSTRACT

Individuals' levels of knowledge about economic and fiscal matters are of great importance for them to understand the world they live in, make rational personal and social decisions, and play an active role in decision-making processes. Surely, education plays a key role in raising individuals' levels of economic and fiscal literacy. In this regard, a study was carried out on students studying in various departments of Bolu Abant İzzet Baysal University Faculty of Economics and Administrative Sciences. The study found out that the students attending the Faculty of Economics and Administrative Sciences have an above-the-average level of economic and fiscal literacy. The inter-group comparison showed significant differences by department, level of academic success, and grade.

Keywords: Economic literacy, Fiscal literacy, Tax literacy

Giriş

Birçok iktisadi yaklaşım tarafından kabul edilen, ekonomi biliminin temel önermelerinden olan bireylerin, tam bilgiye sahip ve rasyonel olduğu varsayımı, bireylerin iktisadi hayatta meydana gelen birçok durumu bildiği, anladığı ve buna yönelik kendisi için en uygun davranışı gerçekleştireceğini ifade etmektedir. Günümüz dünyasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla artması birçok bilgiye ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Ancak birtakım bilgileri anlamak ve onlara yönelik tutum ve davranışta bulunmak uzmanlık ve/veya eğitim gerektirebilir. Ekonomik hayatta meydana gelen değişimleri anlamak ve buna bağlı olarak etkin bir tutum ve davranış göstermek, belirli düzeyde bilgi birikimi ve eğitim ile olabilmektedir.

Okuryazarlık kavramı bireyin, kendisinin ve içinde yaşadığı toplumun gelişmesine katkıda bulunabilecek derecede okuma-yazma ve hesap yapma becerilerine sahip, grup ve topluluk içindeki görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için gerekli bilgi ve beceriye sahip olmasını ifade etmektedir (Güneş, 1994:499). İktisadi anlamda genel olarak okuryazarlık kavramı finansal, ekonomik ve mali okuryazarlık olarak 3 farklı şekilde ele alınabilmektedir. Finansal okuryazarlık kavramı daha çok finansal bilgi, ürün ve uygulamalarında temel düzeyde bilgi sahibi olmak ve bu konularda finansal kararlar alabilmeyi ifade etmekte kullanılmaktadır. Ekonomik okuryazarlık kavramı kişilerin temel ekonomik kavramların ne olduğunu bilme, karşı karşıya olduğu ekonomik durum ve problemleri anlama, yorumlama ve çözümü için gerekli olan fiili davranışlarda bulunabilme yeteneğidir. Mali okuryazarlık ise ekonomik okuryazarlığın daha çok kamu maliyesi kısmı ile ilgilenen ve kişilerin vergi, bütçe, harcama, borçlanma vb. konularda temel düzeyde bilgi sahibi olma ve bu çerçevede meydana gelen değişimlerin sonuçlarını öngörebilme ve buna karşılık kararlar alabilmelerini ifade etmektedir. Ekonomi okuryazarlığı; içinde yaşadığımız dünyayı anlamamızı kolaylaştırmakta, bireyleri daha akılcı ve katılımcı olmaya yönlendirmekte ve ekonomi politikalarının sınırlarını ve potansiyelini anlamamızı sağlamaktadır (Gerek & Kurt, 2011: 61).Toplumda ekonomik ve mali okuryazarlık oranının artırılması, bireylerin karar verme süreçlerinde aktif bir rol alabilmesini sağlar. Bireylerin ekonominin nasıl işlediğini bilmesi demokratik toplumlarda karar verme sürecinde etkin olarak katılabilmesi adına büyük önem arz etmektedir.

Çalışmada ekonomik ve mali okuryazarlık kavramları dikkate alınarak ilk olarak kavramsal çerçeve ele alınmaktadır. İkinci olarak ekonomik ve mali okur yazarlık çerçevesinde literatür verilmektedir. Son olarak da üniversite öğrencilerine yönelik olarak yapılan ampirik araştırma hakkında temel bilgiler ve analiz bulgularına yer verilmektedir.

1. Ekonomik Ve Mali Okuryazarlık Kavramları

Genel olarak günlük hayatımızda karşı karşıya olduğumuz veya duyduğumuz olumlu olumsuz tüm ekonomik faaliyetleri anlama, yorumlama ve buna yönelik tutum ve davranış geliştirme olarak ifade edilebilen ekonomik okuryazarlık kavramı, araştırmacılar, kurumlar ve yazarların tanımları ile birçok yerde ve alanda karşımıza birbirinden farklı yönleri ile çıkmaktadır.

Ekonomi okuryazarlığı, (North Central Regional Educational Laboratory [NCREL], 2003)' e göre, iktisadi hayatta ortaya çıkan problemlerin yorumlanması ve çözüme kavuşturulması için çeşitli ihtimalleri değerlendirebilme, ortaya çıkan maliyet ve karları tanımlayabilme, ekonomik şartlarda ve kamusal politikalarda meydana gelen değişimleri ve sonuçlarını inceleme, kar ve maliyetleri tartma yeteneğidir (Gerek & Kurt, 2011:60-61). Miller (1988) ise ekonomi

okuryazarlığını, bireylerin sahip olmaları gereken ekonomik düzeyde genel bir bilgi birikimine ve bu bilgiyi var olan bir durumu ele alırken, karşı karşıya kalabileceği yeni sorunları çözerken ve akla uygun kararlar üretirken etkin bir şekilde kullanabilme bilgi ve becerisine gönderme yapmıştır. Remund (2010)'a göre, yaşamda meydana gelebilecek olayları ve gündenden güne değişen ekonomik koşulları da göz önünde bulundurarak, bireyin bütçeleme, tasarruf, borç alma ve yatırım gibi anahtar kavramları anlama derecesi olarak ele alınmaktadır. Ayrıca bireylerin günlük yaşantısında meydana gelebilecek olayları ve değişen ekonomik koşulları da göz önünde bulundurarak uygun kısa vadeli kararlar alabilmelerini ve kişisel ekonomik ve finansal durumunu en rasyonel şekilde idare etme kabiliyeti şeklinde ifade etmiştir.

Mali okuryazarlık denildiğinde ilk akla gelen vergi okuryazarlığıdır. Bir bireyin ya da mükellefin gelirinin nasıl vergilendirildiğini, ödemesi gereken verginin nasıl belirlendiğini, nasıl beyanname vermesi gerektiği vs. gibi vergiyi oluşturan unsurlar hakkında bir takım bilgi ve beceriye sahip olması vergi okuryazarlığının çerçevesini oluşturmaktadır.

Bireylerin ve toplumun vergiye karşı göstermiş olduğu tutum ve davranışlar, toplumun vermiş oldukları verginin farkında olup olmadıkları ve verginin onlar için ne anlam ifade ettiği ile alakalıdır. Diğer bir ifade ile toplumun vergi okuryazarlığı ve vergisel farkındalığı, vergiye uyumu etkileyen temel konulardandır (Yardımcıoğlu vd., 2014:95). Literatürde vergi okuryazarlığı Bardai vd. (1992) tarafından, vergi formunu tamamen doldurma ve vergi yükümlölüklerini serbest bir şekilde hesaplama yeteneği diye tanımlanırken; Kamaluddin & Nero (2005)'a göre ise vergi katılımcılarının vergiye tabi gelirlerini, vergiden kesilebilen ya da indirilebilen tutarlarını hesaplayabilme ve istenilen verginin nelerden oluştuğunu bilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Kısaca bireylerin hangi ekonomik faaliyetler sonucu vergiye tabi olacağı ve ne kadar vergi ödeyeceği, verginin hangi amaçla toplandığı ve nerelerde kullanıldığı, bunların ekonomi üzerindeki etkilerini genel olarak bilme, yorumlama ve buna yönelik tutum ve davranış geliştirme vergi okuryazarlığı olarak tanımlanabilir. Bu tanıma kamu kesiminin yapmış olduğu harcama, borçlanma ve bütçe gibi konuları dâhil ettiğimizde kapsamı daha da genişletebiliriz. Bu anlamda mali okuryazarlık, kamu kesiminin ekonomik faaliyetlerinin neler olduğu, bunların hangi amaçla yapıldığı ve tüm bu faaliyetlerin ekonomik sonuçlarının anlaşılması ve yorumlanabilmesi olarak ifade edilebilir.

2. Literatür

Ekonomik ve mali okuryazarlık alanında literatürde yapılan çalışmalar kronolojik bir biçimde tablo ile gösterilmektedir. Bu çerçevede yapılan çalışmaların örnekleme, yöntem ve bulgularına kısaca yer verilmiştir. Tablo 1'de ekonomik okuryazarlık literatürü genel olarak verilmiştir.

Çalışmada literatür taraması, vergi okuryazarlığı ve vergisel farkındalık açasından literatürde daha önce yapılan çalışmalar çerçevesinde vergi bilinci başlığı altında yapılmıştır. Vergi bilincine ilişkin literatürde yapılan kısa bir tanıma göre, vergi bilinci, verginin farkında olunmasıdır. Başka bir tanımda ise bireylerin vergi ile ödevlerini yerine getirmedeki isteklilik düzeyi şeklinde. Vergi bilincinin tanımına genel olarak bakıldığında, tanımların ana temasını bireylerin vergiyi algılamaları ve bunu davranışlarına olumlu şekilde yansıtılmaları oluşturmaktadır (Yardımcıoğlu vd., 2014:98). Tablo 2'de mali okuryazarlık literatürü genel olarak verilmiştir.

Tablo 1. Ekonomik Okuryazarlık Literatürü

Yazar/Tarih	Örneklem	Bulgu
Lusardi ve Mitchell, 2005	Beyaz, siyah ve Hispanik	Okuryazarlığın kökene göre (beyaz, siyah ve Hispanik) farklı sonuçlar verdiğini bulmuştur ki bunun nedeni beyaz, siyah ve Hispanikler arasında okullaşma oranının farklılığıdır. Üniversiteye gidenlerin genelde ekonomi okuryazarlığı daha yüksektir ve fırsat eşitsizliği nedeniyle üniversiteye gidemeyen kesimler (Siyah ve Hispanikler) bu nedenle daha düşük ekonomi okuryazarlığına sahiptir.
Akhan, N.E. 2010	İlköğretim öğrencileri	İlköğretim ikinci kademe öğrencileri sosyal bilgiler dersini bitirdikten sonra cinsiyet değişkenlerinde bir farklılaşma tespit edilmeden gerekli ekonomik okuryazarlık seviyesine ulaştıkları söylenebilir.
Lusardi & Mitchell, 2007	Bireyler	Ekonomi okuryazarı olmayan bireylerin emeklilikleri için daha az yatırım yaptıkları, daha az bilinçli davrandıkları ve finansal yeniliklerden daha az faydalandıkları ortaya çıkarılmıştır.
Gerek & Kurt, 2010	BÖTE öğrencileri	Ekonomi okuryazarlığı becerilerini kazandırmaya yönelik derslerin çoğu BÖTE öğretim programında olmamasından yola çıkarak BÖTE bölümü öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı becerilerinin yüksek düzeyde olmadığı anlaşılmıştır.
Mercan vd.,2012	Üniversite Öğrencileri	Yapılan Anova (Varyans) analizi sonucunda yüksek lisans mezunlarının, lise ve üniversite mezunlarına göre daha yüksek düzeyde ekonomi okuryazarı oldukları ortaya çıkmıştır.
Yıldırım, G. 2016	Ortaokul Öğrencileri	Ekonomi öğretimiyle ilgili tutum ve değer açısından en sık vurgulanan içeriğin kaynakları etkin kullanma bilinci ve tutumluluk olduğu tespit edilmiştir.
Dilek & Küçük, 2016	Kastamonu Üniversitesi İİBF öğrencileri	Ekonomi eğitimi verilen İİBF öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı konusunda kendilerine daha çok güvendikleri ortaya çıkmıştır. Medeni durum, cinsiyet ve yaş gruplarına göre istatistiki açıdan önemli bir fark bulunamamıştır.

Tablo 2. Mali Okuryazarlık Literatürü

Yazar/Tarih	Örneklem	Bulgu
Scholz & Lubell, 1998	New York'taki mükellefler	Mükelleflerin vergi reformlarına karşı güveninde azalma olduğu zaman vergi gelirinde bir azalma olduğunu ve güveninin arttığı, korkunun azaldığı durumlarda vergi uyumunun arttığı gözlemlenmiştir.
Taytak, 2010	Uşak ilinde ilköğretim ikinci kademe öğrencileri	Yapılan çalışmada öğrencilerin vergi ile kamu hizmetleri arasındaki bağı doğru şekilde algıladıkları ve vergi bilinci konusunda ilk adımın aileler tarafından gerçekleştirildiği sonucuna ulaşmıştır.
Madi vd., 2010	Malezya Sabah ve Sarawak Şehri Çalışanlar	Sarawak şehrinde yaşayanların, Sabah şehrinde yaşayanlara göre Bireysel Mükellefiyet Sistemi (SAS) üzerinden kendi vergilerinin nasıl hesaplanıp, doldurulacağını daha iyi bildiği tespit edilmiştir.

Tablo 2 devam

Bhushan & Medury, 2013	Maaşlı alışanlar	Katılımcıların toplam vergi okuryazarlığı düzeyinin, çok yüksek olmadığı, vergi okuryazarlık düzeyinin, cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, istihdam niteliği ve çalışma alanı faktörlerinden etkilenirken, coğrafi bölge faktörlerinden etkilenmediği ortaya konulmuştur.
Yardımcıoğlu vd., 2014	Kahramanmaraş İli Mükellefler	Vergi okuryazarlık oranının, meslek gruplarına göre, yaş ve çalışma yıllarına göre önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.
Teyyare ve Kumbaşlı,, 2016	Bolu, Eskişehir, Zonguldak İİBF ğrencileri	Genel olarak genç yaş vergi mükellefi olarak sınıflandırabilecek bu kitlenin vergi ahlak ve bilinci düzeyinin olumlu düzeyde seyrettiği grlmştir. Eğitimin ğrencilerin vergi bilinci ve vergi ahlak düzeyleri üzerinde belirleyici olduğu grlmştir.
Akkara, , 2016	niversite ğrencileri	Devletin aldığı vergilerin eğitim alanında harcaması, bireylerin vergi ödeme gönüllülüğünü arttırmaktadır. Buna karşın vergi ile ilgili anayasada yapılacak değişikliklerin bireylerin vergi ödeme gnlllğnde etkisinin oldukça az olduğu tespit edilmiştir.
Gergerlioğlu ve McGee, 2017	İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi ğrencileri	Vergi adaletsizliğinin olduğu ve vergi sisteminin anlaşılır olmadığı durumlarda toplumda vergi bilincinin zayıf olacağı tespit edilmiştir.
Altun, vd. 2017	Sakarya İli Mükellefler	Vergi kanunlarının anlaşılır olmaması ve vergilerin adil toplanmadığı algısı toplumda vergi bilincini azalttığı tespit edilmiştir.
Beşel ve Gürdal, 2017	Kocaeli İli Mükellefler	Vergi kanunlarının anlaşılır olmaması, vergi yükünün ağır olması, alınan vergilerin nerelere ve nasıl kullanıldığının bilinmemesi... vb. gibi vergi ve vergileme hususundaki durumlar vergi bilincini ve gönüllü uyumu olumsuz etkilemektedir.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu alışma ile Abant İzzet Baysal niversitesinde ğrenim gören İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ğrencilerinin iktisadi ve mali okuryazarlık düzeyinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi evren olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamda, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki ğrencilere toplamda 580 adet anket çalışması uygulanmıştır. Anket alışması, daha önce belirlenmiş bir sıralamada ve yapıda oluşturulan sorulara, cevaplayıcıların karşılık vermesiyle, veri elde etme yöntemi olarak tanımlanabilir (Altunışık vd., 2010:78). Ulaşılamayan ve geçersiz kabul edilen anketler çıkarıldığında toplamda 545 anket ile istatistiksel analizler yapılmıştır. Anketler SPSS programı aracılığıyla zmlenmiş, sonuçlar frekans analizi yardımıyla yorumlanmıştır.

4. Analiz Bulguları ve Yorumlanması

Bu alışmada Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ğrencileri üzerinde yapılan anket çalışmasında öğrenciler ile ilgili demografik özellikler (bölüm, cinsiyet, sınıf, öğrenim türü, akademik başarı, gelir seviyesi ve ikamet yeri) iktisadi ve mali okuryazarlık

seviyesini saptamaya yönelik sorular, ekonomik ve mali nitelikli bazı kavramlar ile bazı güncel sorular bulgular bölümünde analiz edilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada cinsiyet ve öğrenim türüne göre ayrımlar kapsamındaki ikili karşılaştırmaların bulunduğu tablolar Bağımsız Gruplar t-Testi (Independent t-Test) yapılarak analiz edilmiştir. Yine araştırmadaki akademik başarı, sınıf düzeyi, öğrenim görülen bölüm, gelir kaynakları, aylık gelir miktarı ve öğrenim süresince ikamet edilen yer kapsamında gruplar arasındaki karşılaştırmaların bulunduğu tablolar Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way Anova Testi) yapılarak analiz edilmiştir.

Ampirik araştırmanın ilk adımını anket sorularının güvenilir olup olmadığını ölçmek için güvenilirlik analizi oluşturmaktadır. Araştırmada, güvenilirlik analizini, katılımcıların demografik özellikleri ve sorulara verdikleri yanıtlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler (frekans analizi ve yüzdelik dağılımlar) takip etmektedir. Frekans analizinden sonra ise görüşler *Bağımsız Gruplar Testi (Independent T-Test)*, *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way Anova Test)* ve *Tek Örneklem T Testi (One Sample T-Test)* ile test edilmiştir.

4.1. Güvenirlik Analizi

Güvenirlik analizi, herhangi bir konuda örnekleme oluşturan birimler üzerinden veri toplamak amacı ile geliştirilen ölçme aracını oluşturan ifadelerin (yargı, önerme, soru vb.) kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini test etmek amacı ile kullanılır. Güvenirlik analizi kapsamında çeşitli yöntemler kullanılmakla beraber bu araştırmada, kullanılan analizlerin içinde yaygın olarak kullanılan Alpha (Cronbach) Testi uygulanmıştır. Lee J. Cronbach (1951) tarafından geliştirilen Alfa Testi güvenilirlik katsayısı, 0 ile 1 aralığında yer almakta ve 1'e yaklaştıkça araştırmanın güvenilirliği artmakta 0'a yaklaştıkça azalmaktadır (Tavakol & Dennick 2011:53).

Çalışmada istatistiksel analizlere geçmeden önce ankette yer alan soruların içsel tutarlılığını saptamak amacıyla Cronbach Alpha güvenilirlik analizi yapılmıştır. Bu araştırmada Cronbach Alpha Katsayısı 0.930 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan katsayı sosyal bilimler açısından yeterli düzeyde olup sınıflandırmada yüksek derecede güvenilir kısımda yer almaktadır.

4.2. Demografik Özellikler

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin dağılım Tablo 3'de verilmiştir. Katılımcıların demografik değişkenlerine ilişkin dağılımlar cinsiyet, bölüm, sınıf, katılımcıların öğrenim türüne göre dağılımı, katılımcıların akademik başarılarına göre dağılımı, katılımcıların aylık gelirleri ve ikamet yerleri değişkenlerinden oluşmaktadır.

Çalışmada erkekler 177 kişi ile yüzde 32,5'lik bir oranı, kadınlar ise 368 kişi ile yüzde 67,5'lik bir oranı oluşturmaktadır. Kadınların erkeklere oranla biraz fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bölümlerine bakıldığında Maliye öğrencileri 195 kişi ile yüzde 35,8'lik, İşletme öğrencileri 94 kişi ile yüzde 17,2'lik, İktisat öğrencileri 80 kişi ile yüzde 14,7'lik, Kamu Yönetimi öğrencileri 98 kişi ile yüzde 18,0'lik ve Uluslararası İlişkiler öğrencileri ise 78 kişi ile yüzde 14,3'lük bir dağılıma sahiptir.

Ankete katılan öğrencilerin birinci sınıfları 149 kişi ile yüzde 27,3'lük, ikinci sınıfları 99 kişi ile yüzde 18,2'lik, üçüncü sınıfları 115 kişi ile yüzde 21,1'lik ve dördüncü sınıfları 182 kişi ile yüzde 33,4'lük kısmını oluşturmaktadır. Öğrenim türünde yüzde 69,2 gibi önemli bir kısmı örgün öğretimden oluşmakta iken yüzde 30,8'lik kısmı ikinci öğretimden oluşmaktadır. Akademik başarı durumunda ise öğrencilerin 236 kişi ile yüzde 43,3'lük kısmının ortalamasının 2,00 'nin altında

iken buna yakın diğer bir oran olan 206 kişi ile yzde 37,8'lik kısmının ortalaması 2,01 ile 2,50 arasındadır. Öğrencilerden ortalaması 2,51 ile 3,00 arasında olanlar 78 kişi ile yzde 14,3'lük bir paya sahip olurken 3,01 ve üzeri bir ortalamaya sahip olanlar 25 kişi ile yzde 4,6'lık bir kısımdır.

Tablo 3. Demografik Değişkenler

Tür	Demografik Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	368	67,5
	Erkek	177	32,5
Bölüm	Maliye	195	35,8
	İşletme	94	17,2
	İktisat	80	14,7
	Kamu Yönetimi	98	18,0
	Uluslararası İlişkiler	78	14,3
Sınıf	1.Sınıf	149	27,3
	2.Sınıf	99	18,2
	3.Sınıf	115	21,1
	4.Sınıf	182	33,4
Öğrenim Türü	1.Öğretim	377	69,2
	2.Öğretim	168	30,8
Akademik Başarı	2 altında	236	43,3
	2,01-2,50 arası	206	37,8
	2,51-3,0 arası	78	14,3
	3,01-3,50 arası	22	4,0
	3,51 üstü	3	0,6
Gelir Kaynağı	Burs	61	11,2
	Kredi	150	27,5
	Aile Desteği	178	32,7
	Kendim Çalışıyorum	13	2,4
	Herhangi İkisi	143	26,2
Aylık Gelir	500 TL altı	226	41,5
	501- 1000 TL arası	252	46,2
	1001- 1500 TL arası	40	7,3
	1501 TL üstü	27	5,0
İkamet Yeri	Aile Yanında	70	12,8
	Tek Başına Evde	17	3,1
	Arkadaşlarımla Evde	128	23,5
	Yurtta	330	60,6
	TOPLAM	545	100,0

Öğrencilerin gelir kaynakları sorulduğunda %11,2'si burs, %27,5'i kredi, %32,7'si aile desteği %2,4'ü kendisi çalışarak ve %26,2'si seçeneklerden herhangi ikisi ile geçindiklerini bildirmişlerdir. Aylık gelir seviyesi ile ilgili soruyu cevaplayanların % 41,5'i 500 TL altı, %46,2'si 501-1000 TL, %7,3'ü 1001-1500 TL aralığında bir gelire sahip olduğunu belirtmiştir. 1501 TL ve üstü gelire sahip olanlar ise toplamın sadece % 5'ini teşkil etmektedir. Demografik sorulardan sonuncusu olan ve öğrencilerin buldukları ortam ile iktisadi ve mali bilgilerinin değişip değişmediğini ölçmeyi hedeflediğimiz ikamet yeri sorusuna, %12,8'i aile yanında, %3,1'i tek başına evde, %23,5'i arkadaşlarıyla evde ve %60,6'sı yurttta kaldığını söyleyerek katılmışlardır.

4.3.Tanımlayıcı İstatistikler

Bu kısımda katılımcıların sorulan sorulara verdikleri yanıtlara ilişkin bazı tanımlayıcı istatistikler verilmektedir. Bu bağlamda katılımcıların görüşlerini ifade etmeleri istenen sorular EK 1'de yer almaktadır.

Tablo 4. Tanımlayıcı İstatistikler ve Frekanslar (Ekonomik Okuryazarlık)

Soru No	N	Ortalama	Standart Sapma	Frekanslar (%)					t- değeri	Sig.
				(1)	(2)	(3)	(4)	(5)		
S1	545	3,90	,734	1,8	3,3	11,6	69,7	13,6	28,578	,000
S2	545	3,92	,690	1,1	3,1	11,9	70,1	13,8	31,240	,000
S3	545	4,08	,765	1,3	2,4	10,8	58,3	27,2	32,848	,000
S4	545	3,79	,844	1,3	6,2	22,2	53,2	17,1	21,712	,000
S5	545	3,76	,863	1,8	6,2	22,2	53,4	16,3	20,603	,000
S6	545	3,68	,818	2,2	6,1	23,1	58,7	9,9	19,416	,000
S7	545	3,71	,801	1,5	6,1	24,0	57,2	11,2	20,589	,000
S8	545	3,77	,785	1,5	4,6	22,6	58,5	12,8	22,803	,000
S9	545	3,70	,844	1,7	7,5	22,9	55,4	12,5	19,237	,000
S10	545	4,05	,796	0,7	4,6	11,2	56,1	27,3	30,724	,000
S11	545	3,72	,932	2,0	9,0	22,4	48,4	18,2	17,971	,000
S12	545	3,43	,954	2,8	13,2	34,1	38,2	11,7	10,502	,000
S13	545	3,14	,990	5,3	20,4	35,2	32,7	6,4	3,417	,001
S14	545	3,00	1,122	9,9	24,2	31,0	25,9	9,0	-,038	,970
S15	545	2,98	1,090	9,9	23,5	32,1	27,5	7,0	-,393	,694
S16	545	3,06	1,077	8,8	21,5	31,7	30,8	7,2	1,313	,190
S17	545	2,85	1,091	10,6	29,4	30,8	22,6	6,6	-3,182	,002
S18	545	2,89	1,059	8,1	31,2	30,5	23,9	6,4	-2,347	,019
S19	545	3,44	,951	4,0	11,6	30,3	45,0	9,2	10,719	,000
S20	545	2,53	1,036	15,4	38,3	27,5	15,2	3,5	-10,586	,000

Frekanslar: 1. Hiç Bilmiyorum, 2. Bilmiyorum, 3. Kararsızım, 4. Biliyorum, 5. Çok İyi Biliyorum.

$H_0: \mu = 3$ ve $H_1: \mu \neq 3$

Tablo 5. Tanımlayıcı İstatistikler ve Frekanslar (Mali Okuryazarlık)

Soru No	N	Ortalama	Standart Sapma	Frekanslar (%)					t-değeri	Sig.
				(1)	(2)	(3)	(4)	(5)		
S21	545	3,36	1,200	8,4	17,4	21,8	34,7	17,6	6,927	,000
S22	545	3,47	1,083	4,4	17,1	21,7	41,1	15,8	10,089	,000
S23	545	3,61	1,012	3,5	11,7	21,8	45,9	17,1	14,135	,000
S24	545	3,57	1,032	4,8	10,8	23,1	45,5	15,8	12,821	,000
S25	545	3,43	1,011	4,8	12,8	28,6	42,2	11,6	9,919	,000
S26	545	3,05	1,214	12,5	22,0	25,9	27,7	11,9	,882	,378
S27	545	3,88	,941	2,9	5,1	18,0	49,0	25,0	21,798	,000
S28	545	3,51	1,092	6,6	11,0	23,3	42,9	16,1	10,909	,000
S29	545	3,26	1,040	6,2	17,1	30,1	38,0	8,6	5,768	,000
S30	545	3,45	1,017	5,3	11,2	29,2	42,2	12,1	10,235	,000
S31	545	3,36	1,116	6,8	16,3	25,0	38,0	13,9	7,523	,000
S32	545	3,42	1,019	4,6	14,1	27,5	42,0	11,7	9,668	,000
S33	545	3,49	,965	4,0	11,7	25,3	48,8	10,1	11,901	,000
S34	545	3,86	,901	2,4	6,1	15,8	54,3	21,5	22,384	,000
S35	545	2,78	1,043	11,6	28,1	36,5	18,7	5,1	-4,968	,000

Frekanslar: 1. Hiç Bilmiyorum, 2. Bilmiyorum, 3. Kararsızım, 4. Biliyorum, 5. Çok İyi Biliyorum.

$H_0: \mu = 3$ ve $H_1: \mu \neq 3$

Katılımcıların ifade ettikleri görüşlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve tek örneklem t testi sonuçları Tablo 4 ve 5'de yer almaktadır. Tablo 4 ve 5 incelendiğinde aritmetik ortalamasının en yüksek 4,08 değeri ile üçüncü soruya ve en düşük 2,53 değeri ile yirminci soruya ait olduğu görülmektedir. Sorulan soruları; iktisadi okuryazarlık ve mali okuryazarlık soruları olarak sınıflandırarak incelemek mümkündür.

İktisadi okuryazarlığı ölçmeyi hedeflemeye yönelik olan ilk 20 soru incelendiğinde, katılımcıların verdikleri yanıtların ortalamasının (3,46), mali okuryazarlığı ölçmeyi hedeflemeye yönelik olan sonraki 15 soru incelendiğinde katılımcıların verdikleri yanıtların ortalamasının (3,43) olduğu görülmektedir. Katılımcıların verdikleri yanıtların ne yönde olduğunu saptamak için tek örneklem t testi uygulanmıştır. Tek örneklem t testiyle, grup ortalamasına ilişkin belirlenen bir değer ile grup ortalaması karşılaştırılarak, belirli bir anlamlılık düzeyinde test edilir (Ak, 2010: 79). Bu bağlamda 0,05 anlamlılık düzeyinde t test değeri 3 olarak belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların verdikleri yanıtların ne yönde olduğu olumlu veya olumsuz olmak üzere ortaya koyulabilecektir.

Test değeri olarak verilen 3 değerinin hangi sorularda kabul edilebilir olduğu yukarıdaki tabloda verilmiştir. Buradan test değerinin kabul edilmediği 14. 15. 16. ve 26. sorular dışındaki diğer tüm soruların H_0 hipotezini doğruladığı yorumu yapılabilir. Bu çerçevede tek örneklem t testi sonucunda öğrencilerin temel düzeyde bilgi sahibi oldukları ama ileri bir okuryazarlık seviyelerinin olmadığı yorumu da yapılabilir.

Tablo 4 ve 5'den çıkan sonuçlara göre katılımcıların 3. 10. 27. ve 34. sorulara çok iyi biliyorum cevabını verdikleri görülmektedir. Buradan hareketle arz ve talep, işsizlik, vergi gibi kavramlar ile devletin gelir kaynaklarının neler olduğu sorularının çok iyi bilindiği yorumu yapılabilir. Bilinme oranları en yüksek olan soruların 1. 2. 6. 7. ve 8. sorular olduğu görülmektedir. Katılımcıların iktisadi anlamda yöneltilen bu soruları genelde biliyorum cevabını verdikleri göze çarpmaktadır. Buradan hareketle ekonomi, fiyat, ekonomik büyüme ve tasarruf gibi temel iktisadi kavramlara ve bu kavramların ekonomi üzerindeki etkilerine, genel olarak hâkim olduğu yorumu yapılabilir.

Diğer yandan 14. 17. 20. 26. ve 35. sorulardan ağırlıklı olarak bilmiyorum cevabı alınmıştır. Katılımcıların büyüme, işsizlik, enflasyon gibi ekonomik göstergelerin güncel oranları takip etmediği anlaşıldığı gibi, ödemeler bilançosu ve kalemlerinin neler olduğu ile menkul kıymet borsasındaki değişimlerin ekonomiye etkisi ve transfer harcamalarının ne olduğu ve hangi amaçla yapıldığı konusunda da yeterli bilgiye sahip olmadıkları yorumu yapılabilir.

5. Gruplar Arası Karşılaştırma

Araştırmada cinsiyet ve öğrenim türüne göre ayrımlar kapsamındaki ikili karşılaştırmaların bulunduğu tablolar Bağımsız Gruplar t-Testi (Independent t-Test) yapılarak analiz edilmiştir. Yine araştırmadaki akademik başarı ve gelir değişkenleri kapsamında gruplar arasındaki karşılaştırmaların bulunduğu tablolar Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way Anova Testi) yapılarak analiz edilmiştir.

5.1. Öğrencilerin Cinsiyet Ayrımı ve Öğrenim Türleri Kapsamında Değerlendirilmesi

Tablo 6. Cinsiyete göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar

Cinsiyet	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Kadın	368	3,4051	,51893	,02705
Erkek	177	3,5542	,54553	,04100

Araştırmada ankete katılan kız ve erkek öğrencilerin bulunduğu değişkenler arasında, alınan eğitimin aynı olması dolayısıyla ciddi düzeyde anlamlı bir farklılık beklenmemektedir. Kadınların iktisadi ve mali okuryazarlığı ortalaması 3.40 iken erkeklerin iktisadi ve mali okuryazarlığı ortalaması 3.55'dir. Test sonucu cinsiyete göre %5 anlamlılık düzeyinde iktisadi ve mali okuryazarlığı açısından anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya çıkarmıştır. (sig:0.345)

Tablo 7. Öğrenim Türüne göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar

Öğrenim Türü	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Örgün/Normal	377	3,4318	,53539	,02757
İkinci Öğretim	168	3,5022	,52201	,04027

Yine ankete katılan 1. ve 2. öğretim öğrencilerinin bulunduğu değişkenler arasında, alınan eğitimin aynı olması dolayısıyla ciddi düzeyde anlamlı bir farklılık beklenmemektedir. Veri setinin normal dağılması nedeniyle yine parametrik test tercih edilmiştir. Ancak bu sefer iki grup arası farklılık araştırıldığı için Independent Sample T test kullanılmıştır. Örgün öğrenimlerin iktisadi ve mali okuryazarlığı ortalaması 3.43 iken ikinci öğrenimlerin iktisadi ve mali okuryazarlığı ortalaması 3.50'dir. Çalışmada beklenen yönde gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

5.2. Öğrencilerin Akademik Başarı Ayrımı Kapsamında Değerlendirilmesi

Cinsiyet ve öğrenim türü değişkeninden sonra verilen cevaplar üzerinde etkisi araştırılan diğer değişken akademik başarı değişkenidir. Akademik başarı değişkeni; 2,00 altında, 2,00-2,50 arasında, 2,51-3,00 Arasında, 3,01-3,50 arasında, 3,50 üzerinde olmak üzere beş gruba sahip olması nedeniyle değişkenin etkisini incelemek amacıyla tek faktörlü varyans analizinden (One-Way ANOVA) yararlanılmış ve elde edilen sonuçlar ile tablolar oluşturulmuştur.

Tablo 8. Akademik Başarı Düzeyine göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar

	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
2 altında	236	3,3373	,51558	,03356
2,01-2,50 arası	206	3,4766	,51940	,03619
2,51-3,0 arası	78	3,6663	,52791	,05977
3,01-3,50 arası	22	3,7610	,50425	,10751
3,51 üstü	3	3,2286	,33685	,19448

Anova testi sonucunda gruplar arasında farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Hesaplanan P değerleri incelendiğinde bazı sorular için P(Sig.2-tailed) değerlerinin 0,05'den küçük olduğu görülmektedir. Bu ise farklı görüşlerin araştırıldığı ilgili ifadelere katılımcıların verdikleri cevapların akademik başarıya göre farklılık göstermekte olduğu anlamını taşımaktadır. Yani 0,05 anlamlılık düzeyinde $P < 0,05$ olduğu için gruplar arasında bazı görüşlerde anlamlı fark bulunmaktadır. Akademik başarı düzeyine göre aralarında anlamlı farklar bulunan sorular EK 2'de verilmiştir.

5.3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölüm Kapsamında Değerlendirilmesi

Burada katılımcılar öğrenim gördükleri bölüme göre bir ayrıma tabi tutulmuşlar ve 195 kişi Maliye, 94 kişi İşletme, 80 kişi İktisat, 98 kişi Kamu Yönetimi bölümü öğrencisiyken 78 kişi de Uluslararası İlişkiler bölümü öğrencisi olduğunu belirtmişlerdir. Veri setinin normal dağılması nedeniyle parametrik test olan One Way Anova tercih edilmiştir.

Tablo 9. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar

	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Maliye	195	3,6482	,46930	,03361
İşletme	94	3,2559	,50261	,05184
İktisat	80	3,4939	,58876	,06583
Kamu Yönetimi	98	3,4373	,50160	,05067
Uluslararası İlişkiler	78	3,1839	,49623	,05619

Hesaplanan P değerleri incelendiğinde bazı sorular için P(Sig.2-tailed) değerlerinin 0,05'den küçük olduğu görülmektedir. Bu ise farklı görüşlerin araştırıldığı ilgili ifadelere katılımcıların verdikleri bazı cevaplarda öğrenim görülen bölüme göre farklılık göstermekte olduğu anlamını taşımaktadır. Yani 0,05 anlamlılık düzeyinde $P < 0,05$ olduğu için gruplar arasındaki görüşlerde anlamlı fark bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile farklı bölümlerde olan katılımcıların iktisadi ve mali okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Aralarında anlamlı fark bulunan sorular EK 3'de verilmiştir.

5.4. Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri Kapsamında Değerlendirilmesi

Katılımcılara yöneltilen bir diğer değişken sınıf düzeyleridir. Bu bağlamda katılımcıların 149'u 1.sınıf, 99'u 2.sınıf, 115'i 3.sınıf ve 182'si 4.sınıf öğrencileri olmuştur. Veri setinin normal dağılması nedeniyle parametrik test olan One Way Anova tercih edilmiştir. Sınıf düzeyleri arasında ortalama, standart sapma ve standart hatalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 10. Sınıf Düzeyine göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar

	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
1. Sınıf	149	3,1916	,50834	,04164
2. Sınıf	99	3,3899	,43208	,04343
3. Sınıf	115	3,4812	,47904	,04467
4. Sınıf	182	3,6851	,52918	,03923

İlk olarak ankete katılan öğrencilerin sınıf değişkeni açısından, iktisadi okuryazarlık anlamında bilgi düzeylerini belirleyen analiz bulgularına yer verilmiştir. Daha sonra mali okuryazarlık düzeyleri sınıf değişkeni kapsamında bakılmıştır. Neredeyse her soruda P anlamlılık düzeyi yakalanmıştır. Aralarında anlamlı farkların bulunduğu bu sorular EK 4'de verilmiştir. Buradan hareketle öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça iktisadi ve mali okuryazarlığın arttığı yorumu yapılabilir.

5.5. Öğrencilerin Gelir Kaynakları Kapsamında Değerlendirilmesi

Ölçülmesi hedeflenen bir diğer değişken öğrencilerin geliri elde etme biçimiyle iktisadi ve mali okuryazarlık arasındaki anlamlı sonuçlardır. Bu bağlamda katılımcılara yöneltilen soruya 61'i burs alarak, 150'si kredi alarak, 178'i kendi çalışarak ve 143'ü diğer herhangi iki seçenekle birlikte geçimini sağladığını ifade etmişlerdir. Veri setinin normal dağılması nedeniyle parametrik test olan One Way Anova tercih edilmiştir. Gelir kaynakları arasında ortalama, standart sapma ve standart hatalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 11. Gelir Kaynaklarına göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar

	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Burs	61	3,4468	,56132	,07187
Kredi	150	3,4171	,50226	,04101
Aile Desteği	178	3,4069	,51621	,03869
Kendim Çalışıyorum	13	3,6220	,52478	,14555
Herhangi İkisi	143	3,5373	,56255	,04704
Toplam	545	3,4535	,53182	,02278

Çalışmada katılımcıların gelir kaynağının değişmesiyle iktisadi ve mali okuryazarlık arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Anlamlı ilişkinin olduğu sadece dört soruda P anlamlılık düzeyi yakalanmış ve bu sorular EK 5'de verilmiştir.

5.6. Öğrencilerin Aylık Gelir Miktarları Kapsamında Değerlendirilmesi

Burada katılımcılar aylık gelir miktarlarına göre bir ayrıma tabi tutulmuşlardır. Katılımcılardan 226'sının aylık geliri 500 TL'nin altındayken, 252'sinin 501-1000 TL arası, 40'ının 1001-1500 TL arası ve sonraki 27'sinin ise aylık geliri 1501 TL'nin üzerindedir. . Veri setinin normal dağılması nedeniyle parametrik test olan One Way Anova tercih edilmiştir. Aylık gelir miktarlarına ait ortalama, standart sapma ve standart hatalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 12. Aylık Gelir Miktarına göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar

	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
500 TL Altı	226	3,3997	,48576	,03231
501- 1000 TL Arası	252	3,4815	,55937	,03524
1001- 1500 TL Arası	40	3,5764	,59310	,09378
1501 TL Üstü	27	3,4603	,52092	,10025
Toplam	545	3,4535	,53182	,02278

Katılımcıların elde ettikleri aylık gelirleri ile iktisadi ve mali okuryazarlıklarının karşılaştırılmasında üç soru dışında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. P anlamlılık düzeyini yakalayan bu üç soru aşağıda EK 6'da verilmiştir.

5.7. Öğrencilerin İkamet Yerleri Kapsamında Değerlendirilmesi

Burada öğrencilerin öğrenim sürecinde ikamet ettikleri yer ile iktisadi ve mali okuryazarlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların 70'i ailesi ile birlikte, 17'si tek başına evde, 128'i arkadaşları ile evde kalırken 330'u yurttan ikamet ettiklerini belirtmişlerdir. Veri setinin normal dağılması nedeniyle parametrik test olan One Way Anova tercih edilmiştir. Öğrencilerin ikamet ettikleri yerlere ait ortalama, standart sapma ve standart hatalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 13. İkamet Edilen Yere göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar

	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Aile Yanında	70	3,4804	,45168	,05399
Tek Başına Evde	17	3,5849	,45425	,11017
Arkadaşlarıyla Evde	128	3,5547	,54640	,04830
Yurttan	330	3,4018	,54026	,02974
Toplam	545	3,4535	,53182	,02278

İkamet yeri kıstası incelendiğinde öğrencilerin aylık gelir miktarı ve gelir kaynakları kıstaslarına oranla anlamlı olan daha fazla soruya ulaşılmıştır. Çalışmada buradan elde edilen sonuçlara göre P anlamlılık düzeyini yakalayan sorulara aşağıdaki EK 7'de yer verilmiştir.

Sonuç

İktisadi ve mali gelişmeleri anlama ve bu gelişmelerin etkilerini yorumlayabilme yeteneğine iktisadi ve mali okuryazarlık denilmektedir. Günümüzde gittikçe artan okuryazarlık ve bilgisayar kullanımının artması ile birlikte üniversite öğrencilerinin iktisadi ve mali gelişmeler hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu ayrı bir merak konusudur. Bu çerçevede çalışmada Abant İzzet

Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin iktisadi ve mali okuryazarlık düzeyinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi genelinde öğrencilere yönelik anket yöntemi ile iktisadi ve mali alandaki temel bazı kavramlar ile bazı güncel sorulardan oluşan 35 soruluk bir anket sunulmuştur. Ankette bulunan 35 sorunun 20 tanesi iktisadi okuryazarlığı ölçmeyi hedeflemekte iken diğer 15 soru mali okuryazarlığı ölçmeyi hedeflemiştir. Ankette bulunan 8 adet demografik (bölüm, cinsiyet, sınıf, öğrenim türü, akademik başarı, gelir seviyesi ve ikamet yeri) soruların amacı ise anketi oluşturan temel 35 soru ile bu gruplar arasında anlamlı ilişki olup olmadığını ölçmektir. Bu kapsamda, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki öğrencilere toplamda 545 adet anket çalışması uygulanmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre ilk olarak katılımcıların verdikleri yanıtların ne yönde olduğunu saptamak için tek örneklem t testi uygulanmıştır. İktisadi okuryazarlığı ölçmeyi hedeflemeye yönelik olan ilk 20 soru incelendiğinde, katılımcıların verdikleri yanıtların ortalamasının (3,46), mali okuryazarlığı ölçmeyi hedeflemeye yönelik olan sonraki 15 soru incelendiğinde katılımcıların verdikleri yanıtların ortalamasının (3,43) olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre katılımcıların ekonomik ve mali okuryazarlık düzeylerinin 5 üzerinden değerlendirildiğinde ortalamanın üstünde iyi bir seviyede olduğu ifade edilebilmektedir. Bu çerçevede tek örneklem t testi sonucunda öğrencilerin temel düzeyde bilgi sahibi oldukları ama ileri bir okuryazarlık seviyelerinin olmadığı yorumu da yapılabilir.

Gruplar arası karşılaştırma yapıldığında ise cinsiyet ve öğrenim türü açısından, ikili karşılaştırmalar Bağımsız Gruplar t-Testi (Independent t-Test) yapılarak analiz edilmiştir ve beklenen yönde gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Yine araştırmadaki ikiden fazla olan gruplar arasındaki karşılaştırmalar Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way Anova Testi) yapılarak analiz edilmiştir. Anova testi sonucunda bazı gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre sınıf düzeyi ve akademik başarı düzeyi arttıkça ekonomik ve mali okuryazarlık düzeyinin arttığı ortaya çıkmaktadır. Bölümler arası karşılaştırmada da iktisadi ve mali okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre maliye bölümü ve iktisat bölümü öğrencilerinin ekonomik ve mali okuryazarlık düzeylerinin diğer bölümlerde öğrenim görenlere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuca ulaşılmasında bu bölümlerin eğitim ve öğretim müfredatlarında iktisat ve maliye ağırlıklı derslerin daha yoğun olması gösterilebilir. Gelir kaynakları, gelir miktarları ve ikamet yerleri kapsamında gruplar arası karşılaştırma sonuçlarına göre de diğer gruplar kadar olmasa da belirli sayıda soruda az da olsa anlamlı farklılıklar izlenmiştir.

Sonuç olarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde verilen eğitim sonucu ekonomik ve mali okuryazarlık düzeyinin arttığı, bireylerin ilerleyen süreçlerde toplumda iktisadi ve mali konularda karar alırken gerek bireysel gerekse toplumsal açıdan rasyonel kararlar alabilecek seviyeye ulaşabildiği görülmektedir. Bu karar alma süreçlerinde de rasyonel bireylerin topluma olumlu katkıları olabilecektir. Bu çerçevede üniversitelerde farklı fakülte ve bölümlerde de hayatımızın bir parçası olan ekonomik ve mali konularda temel düzeyde dersler verilmesi bir bütün olarak toplum açısından fayda sağlayabilecektir.

Kaynakça

- Ak, B. (2010), "Hipotez Testi," SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri içinde. Der: Şeref Kalaycı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, s. 65-69.
- Akhan, N. E. S. (2010). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğrencilerinde Ekonomi Okuryazarlığın Durumu ve Geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi*.
- Akkara, Ö. (2016). Yükseköğretim Öğrencilerinin Vergiye Yönelik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Örneği, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 28-48.
- Altun, N. & Gürdal, T. & Beşel, F. (2017). Mükelleflerin Vergiye Karşı Tutum ve Davranışları: Sakarya İli Alan Araştırması, *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), 39-48.
- Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., Coşkun, R., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Adapazarı: Sakarya.
- Bardai, B. (1992). Tax Illiteracy in Malaysia: Problems Solutions, *Journal of Accamadia*, 2 (2), 7-31.
- Beşel, F & Gürdal, T. (2017). Taxpayers' Tax Awareness and Tax Perception: A Case From Kocaeli, KOÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(7), 1933-1957.
- Bhushan, P., & Medury, Y. (2013). Determining Tax Literacy of Salaried Individuals - An Empirical Analysis, *IOSR Journal of Business and Management*, 10 (6), 76-80.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests, *Psychometrika*. Sayı 16, ss:297-334.
- Dilek, S. & Küçük, O. & Eleren, A. (2016). Kastamonu Üniversitesi Öğrencilerinin Ekonomi Okuryazarlığı, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5 (7), 1865-1878.
- Gerek, S. & Kurt, A.A (2010). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümlerinde Ekonomi Okuryazarlığına İlişkin Göstergeler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2010 9(1), 87-97.
- Gerek, S. & Kurt, A.A. (2011). "Ekonomi Okuryazarlığı Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması" Uludağ Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30 (1), 59-73.
- Gergerlioğlu, U. & McGee, R. W. (2017). University Students' Attitudes Towards Tax Consciousness: A Case Study of the Faculty of Economics at Istanbul University. *Researcher: Social Science Studies*, 2017, 5(10).
- Güneş, F. (1994). Okur-Yazarlık Kavramı ve Düzeyleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27 (2), 499-507.
- Kamaluddin, A., & Madi, N.,(2005). Tax literacy and Tax awareness of Salaried Individuals in Sabah and Sarawak, *National Accounting Research Journal*, 3(1), 71-89.
- Lusardi, A., & Mitchell, O.S. (2005). "Financial Literacy and Planning: Implications For Retirement Wellbeing". *DNB Working Paper.*, 1-32.
- Lusardi, A., & Mitchell, O.S. (2007). "Financial Literacy and Retirement Preparedness: Evidence and Implications For Financial Education Programs". *Business Economics*. 42(1), 35-44.
- Madi, N., Amrizah, K., Tamoi, J., Muliati, B.A.I., Aizimah, B.A.S. & Kamaruzaman, J. (2011). Tax Literacy among Employees: Sabah and Sarawak's Perspective, *International Journal of Economics and Finance*, 2 (1), 218-223.
- Mercan, N. & Oyur, E. & Altınay, A. & Aksanyar, Y. (2012). "Ekonomi Okur Yazarlığına Yönelik Ampirik Bir Araştırma", *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 4(2), 109-118
- Miller, S. L. (1988). Economic education for citizenship. Bloomington, Indiana: Indiana University Social Studies Development Center. *National Accounting Research Journal* 5 (1), 71-89.
- NCREL. (2003). Engauge 21st century skills: Literacy in the digital age. Erişim Tarihi: 01.2018, <http://Pict.Sdsu.Edu/Engauge21st.Pdf> adresinden alınmıştır.

- Remund, D. L. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case For A Clearer Definition In An Increasingly Complex Economy. *The Journal Of Consumer Affairs*. 44(2),276-295.
- Scholz, J. T. & Lubell, M. (1998). To Collective Trust and Taxpaying: Testing the Heuristic Approach to Collective Action, *American Journal of Political Science* 42(2), 398-417.
- Tavakol, M., & Reg, D. (2011). Making Sense of Cronbach's Alpha, *International Journal of Medical Education*, Sayı 2, ss: 53-55.
- Taytak, M. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Vergi Bilincinin Tespiti: Amprik Bir Araştırma, *Maliye Dergisi*, 158, 496-512.
- Teyyare, E. & Ensar, K. (2016). " Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakının Gelişmesinde Maliye Bilimi Eğitiminin Rolü", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 16, Sayı 4, ss. 1-29.
- Yardımcıoğlu, M., Yusuf, A. & Yahya, G. (2014). Vergi Okuryazarlığı ve Vergisel Farkındalık: Kahramanmaraş Araştırması, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 95-119.
- Yıldırım, G. (2016). Vatandaşlık Yeterlilikleri Bağlamında Ortaokul Ekonomi Okuryazarlığı Standartlarının Belirlenmesi ve Öğretim Programlarındaki Yerinin İncelenmesi, *Erciyes Journal Of Education (EJE)* 1(2), 1-22.

Ekler

Ek 1: Anket Soruları ve Dağılımı

İktisadi Okur-Yazarlık Soruları

1. Ekonomi Kavramının Ne Olduğunu Ve Ekonomi Biliminin Ne İle İlgilendiğini
2. Fiyatların Neyi Gösterdiğini Ve Ekonomi Üzerindeki Etkilerini
3. Ekonomik Anlamda Arz Ve Talep Kavramlarının Ne Olduğu Ve Neyi İfade Ettiğini
4. Arz Ve Talep Dengesizliklerinin Fiyatlara Nasıl Yansıdığını
5. Üretim Faktörlerinin Neler Olduğu Ve Bunlardaki Değişimlerin Ekonomiye Etkilerini
6. Ekonomik Anlamda Üretim Ve Tüketim Kavramlarının Ne Olduğunu Ve Üretim Düzeylerindeki Değişimin Ekonomi Üzerindeki Etkilerini
7. Ekonomik Anlamda Büyümenin Ne Olduğunu Ve Nasıl Gerçekleştiğini
8. Ekonomik Anlamda Tasarrufun Ne Olduğunu Ve Ekonomi Üzerindeki Etkilerini
9. Ekonomik Anlamda Yatırımın Ne Olduğunu Ve Ekonomi Üzerindeki Etkilerini
10. İşsizlik Kavramının Ne Olduğu Ve Ekonomik Anlamda Kimlerin İşsiz Sayıldığını
11. Enflasyon Kavramının Ne Olduğu Ve Göstergelerinin Neler Olduğunu
12. Enflasyon Oranında Meydana Gelen Değişimlerin Ekonomide Doğurabileceği Sonuçları
13. Faiz Oranlarının Piyasaya Olan Etkilerini
14. Büyüme, İşsizlik Ve Enflasyon Gibi Temel Ekonomik Göstergelerin Güncel Oranlarını
15. Döviz Kuru Kavramını Ve Döviz Kurunda Değişime Yol Açan Faktörlerin Neler Olduğu
16. Döviz Kurlarındaki Değişimin İhracat, İthalat Vb. Ekonomik Unsurlar Üzerindeki Etkilerini
17. Ödemeler Bilançosunun Neyi Gösterdiğini Ve Hangi Kalemlerden Oluştuğunu
18. Cari Açık Kavramını Ve Nasıl Hesaplandığını
19. Gelir Dağılımı Kavramının Ne Olduğu Ve Göstergelerinin Neler Olduğunu
20. Menkul Kıymetler Borsasındaki Değişimlerin Sebeplerini Ve Ekonomiye Etkilerini

Mali Okur-Yazarlık Soruları

21. Kamu Maliyesi Kavramının Ne Olduğunu Ve Maliye Biliminin Ne İle İlgilendiğini
22. Kamu Kesiminin Neden Ekonomik Faaliyette Bulunduğunu
23. Kamu Kesiminin Hangi Mal Ve Hizmetleri Üretip Sunduğunu
24. Kamu Harcamalarının Neyi İfade Ettiği Ve Türlerini
25. Kamu Harcamalarındaki Değişimlerin Ekonomiye Etkilerini
26. Transfer Harcamalarının Ne Olduğunu Ve Hangi Amaçlarla Yapıldığını
27. Verginin Ne Olduğu, Türlerini Ve Hangi Kaynaklardan Alındığını
28. Alınan Vergilerin Nerelerde Kullanıldığını
29. Vergi Oranlarındaki Değişimlerin Ekonomik Birimlere Ve Faaliyetlere Etkilerini
30. Devlet Bütçesinin Ne Olduğunu Ve Bütçenin Neyi Kapsadığını
31. Denk Bütçe, Bütçe Fazlası Ve Bütçe Açığı Kavramlarının Neyi İfade Ettiğini
32. Borçlanmanın Türlerini Ve Hangi Yollarla Yapılabildiğini
33. Borçlanmanın Ekonomi Üzerindeki Etkilerini
34. Devletin Gelir Kaynaklarının Neler Olduğunu
35. Karşı Karşıya Kalabileceğim Tüm Güncel Vergi Oranlarını Ve Ödeyeceğim Miktarları

Ek 2: Varyans Analizi Sonuçları (Akademik Başarı Kapsamında)

		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.
S1	Gruplar Arası	4	2,020	3,823	,004	S21	4	10,883	7,948	,000
	Grup İçi	540	,528				540	1,369		
	Toplam	544					544			
S2	Gruplar Arası	4	1,299	2,766	,027	S22	4	11,427	10,423	,000
	Grup İçi	540	,470				540	1,096		
	Toplam	544					544			
S3	Gruplar Arası	4	2,100	3,653	,006	S23	4	6,100	6,181	,000
	Grup İçi	540	,575				540	,987		
	Toplam	544					544			
S5	Gruplar Arası	4	3,713	5,139	,000	S24	4	4,139	3,968	,003
	Grup İçi	540	,722				540	1,043		
	Toplam	544					544			
S6	Gruplar Arası	4	3,223	4,950	,001	S25	4	3,121	3,103	,015
	Grup İçi	540	,651				540	1,006		
	Toplam	544					544			
S9	Gruplar Arası	4	1,867	2,653	,032	S26	4	11,249	8,026	,000
	Grup İçi	540	,704				540	1,402		
	Toplam	544					544			
S11	Gruplar Arası	4	5,145	6,148	,000	S27	4	3,879	4,490	,001
	Grup İçi	540	,837				540	,864		
	Toplam	544					544			
S12	Gruplar Arası	4	4,385	4,953	,001	S28	4	3,069	2,606	,035
	Grup İçi	540	,885				540	1,178		
	Toplam	544					544			
S14	Gruplar Arası	4	5,642	4,599	,001	S29	4	4,823	4,580	,001
	Grup İçi	540	1,227				540	1,053		
	Toplam	544					544			
S15	Gruplar Arası	4	4,378	3,762	,005	S30	4	3,810	3,759	,005
	Grup İçi	540	1,164				540	1,014		
	Toplam	544					544			
S16	Gruplar Arası	4	4,674	4,122	,003	S31	4	11,522	9,854	,000
	Grup İçi	540	1,134				540	1,169		
	Toplam	544					544			
S19	Gruplar Arası	4	3,138	3,534	,007	S32	4	2,471	2,404	,049
	Grup İçi	540	,888				540	1,028		
	Toplam	544					544			

Ek 3: Varyans Analizi Sonuçları (Bölüm Kapsamında)

		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.
S14	Gruplar Arası	4	5,698	4,646	,001	S25	4	20,751	23,714	,000
	Grup İçi	540	1,226				540	,875		
	Toplam	544					544			
S16	Gruplar Arası	4	4,025	3,535	,007	S26	4	24,371	18,684	,000
	Grup İçi	540	1,139				540	1,304		
	Toplam	544					544			
S17	Gruplar Arası	4	11,147	9,993	,000	S27	4	11,597	14,375	,000
	Grup İçi	540	1,116				540	,807		
	Toplam	544					544			
S18	Gruplar Arası	4	4,914	4,497	,001	S28	4	8,209	7,204	,000
	Grup İçi	540	1,093				540	1,140		
	Toplam	544					544			
S19	Gruplar Arası	4	6,118	7,065	,000	S29	4	6,839	6,587	,000
	Grup İçi	540	,866				540	1,038		
	Toplam	544					544			
S20	Gruplar Arası	4	3,141	2,969	,019	S30	4	7,163	7,243	,000
	Grup İçi	540	1,058				540	,989		
	Toplam	544					544			
S21	Gruplar Arası	4	65,411	67,757	,000	S31	4	11,522	9,854	,000
	Grup İçi	540	,965				540	1,169		
	Toplam	544					544			
S22	Gruplar Arası	4	42,137	48,502	,000	S32	4	8,445	8,586	,000
	Grup İçi	540	,869				540	,984		
	Toplam	544					544			
S23	Gruplar Arası	4	39,693	53,782	,000	S33	4	4,958	5,504	,000
	Grup İçi	540	,738				540	,901		
	Toplam	544					544			
S24	Gruplar Arası	4	25,340	28,600	,000	S34	4	7,741	10,171	,000
	Grup İçi	540	,886				540	,761		
	Toplam	544					544			

Ek 4: Varyans Analizi Sonuçları (Sınıf Düzeyi Kapsamında)

		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.
S1	Gruplar Arası	3	4,289	8,271	,000	S19	3	6,110	6,978	,000
	Grup İçi	541	,519				541	,876		
	Toplam	544					544			
S2	Gruplar Arası	3	3,545	7,730	,000	S21	3	27,423	21,174	,000
	Grup İçi	541	,459				541	1,295		
	Toplam	544					544			
S3	Gruplar Arası	3	5,967	10,729	,000	S22	3	16,330	15,007	,000
	Grup İçi	541	,556				541	1,088		
	Toplam	544					544			
S4	Gruplar Arası	3	4,199	6,053	,000	S23	3	7,336	7,414	,000
	Grup İçi	541	,694				541	,989		
	Toplam	544					544			
S5	Gruplar Arası	3	7,205	10,167	,000	S24	3	10,518	10,379	,000
	Grup İçi	541	,709				541	1,013		
	Toplam	544					544			
S6	Gruplar Arası	3	2,132	3,221	,022	S25	3	9,111	9,332	,000
	Grup İçi	541	,662				541	,976		
	Toplam	544					544			
S7	Gruplar Arası	3	2,437	3,858	,009	S26	3	26,930	20,205	,000
	Grup İçi	541	,632				541	1,333		
	Toplam	544					544			
S9	Gruplar Arası	3	7,115	10,515	,000	S27	3	9,306	11,088	,000
	Grup İçi	541	,677				541	,839		
	Toplam	544					544			
S10	Gruplar Arası	3	2,019	3,225	,022	S28	3	3,879	3,296	,020
	Grup İçi	541	,626				541	1,177		
	Toplam	544					544			
S11	Gruplar Arası	3	14,790	18,690	,000	S29	3	7,411	7,086	,000
	Grup İçi	541	,791				541	1,046		
	Toplam	544					544			
S12	Gruplar Arası	3	10,392	12,107	,000	S30	3	14,155	14,721	,000
	Grup İçi	541	,858				541	,962		
	Toplam	544					544			

Ek 4 devam

S13	Gruplar Arası	3	4,687	4,881	,002	S31	3	31,432	29,157	,000
	Grup İçi	541	,960				541	1,078		
	Toplam	544					544			
S14	Gruplar Arası	3	13,258	11,117	,000	S32	3	8,596	8,626	,000
	Grup İçi	541	1,193				541	,997		
	Toplam	544					544			
S15	Gruplar Arası	3	16,043	14,521	,000	S33	3	6,599	7,339	,000
	Grup İçi	541	1,105				541	,899		
	Toplam	544					544			
S16	Gruplar Arası	3	14,296	13,151	,000	S34	3	4,928	6,241	,000
	Grup İçi	541	1,087				541	,790		
	Toplam	544					544			
S17	Gruplar Arası	3	8,067	7,008	,000	S35	3	4,466	4,175	,006
	Grup İçi	541	1,151				541	1,070		
	Toplam	544					544			
S18	Gruplar Arası	3	12,516	11,832	,000					
	Grup İçi	541	1,058							
	Toplam	544								

Ek 5: Varyans Analizi Sonuçları (Gelir Kaynakları Kapsamında)

		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.
S15	Gruplar Arası	4	3,522	3,011	,018	S22	4	2,918	2,517	,041
	Grup İçi	540	1,170				540	1,159		
	Toplam	544					544			
S16	Gruplar Arası	4	3,060	2,671	,031	S31	4	4,069	3,323	,011
	Grup İçi	540	1,146				540	1,225		
	Toplam	544					544			
S18	Gruplar Arası	4	3,262	2,952	,020	S32	4	2,884	2,814	,025
	Grup İçi	540	1,105				540	1,025		
	Toplam	544					544			

Ek 6: Varyans Analizi Sonuçları (Aylık Gelir Miktarı Kapsamında)

		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.
S11	Gruplar Arası	3	2,423	2,818	,038	S31	3	4,730	3,858	,009
	Grup İçi	541	,860				541	1,226		
	Toplam	544					544			
S15	Gruplar Arası	3	4,160	3,554	,014					
	Grup İçi	541	1,171							
	Toplam	544								

Ek 7: Varyans Analizi Sonuçları (İkamet Yeri Kapsamında)

		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.		Sd	Ort. Kareler	F	Sig.
S12	Gruplar Arası	3	3,322	3,702	,012	S22	3	3,456	2,981	,031
	Grup İçi	541	,898				541	1,160		
	Toplam	544					544			
S14	Gruplar Arası	3	6,502	5,286	,001	S26	3	5,679	3,915	,009
	Grup İçi	541	1,230				541	1,451		
	Toplam	544					544			
S15	Gruplar Arası	3	6,799	5,881	,001	S28	3	3,498	2,968	,032
	Grup İçi	541	1,156				541	1,179		
	Toplam	544					544			
S16	Gruplar Arası	3	8,055	7,181	,000	S31	3	3,486	2,827	,038
	Grup İçi	541	1,122				541	1,233		
	Toplam	544					544			
S21	Gruplar Arası	3	5,457	3,851	,010	S35	3	4,092	3,818	,010
	Grup İçi	541	1,417				541	1,072		
	Toplam	544					544			